

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum dimittens vxorem ob fornicationem possit
alteram ducere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Secundum est, vtrum possit dimitri absq; iudicio ecclesie
Tertium est, vtrum sit necessarium eam dimittere.

5 Quantum ad primum dicendum q; licitum est viro
innocenti vxorem fornicantē dimittere. Cuius ratio est,
quia peccans contra fœdus matrimonii iuste debet priuari
iure quod habet ratione matrimonii, sed coniunx for-
nicans peccat contra ius matrimonii quo coniuges sibi te-
nentur ad fidem seruandam, ergo merito debet priuari
iure quod habet in alio ratione matrimonii: illud autem
est exactio debiti ex parte eius, & redditio debiti ex par-
te alterius, & cohabitatio eorum simul, ergo propter for-
nicationem debet istis priuari, quod fit per diuortium in-
ter vxorem & virum, & ideo ex naturali equitate in odiū
adulteri fidem non seruatis, & in fauorē innocentis fidē
seruatis introducitur est diuortium, propter quod in casu
bus vbi nō est culpa vxoris adulterantis, vel adiungitur
culpa viri non licet vxorem dimittere.

6 Et hi casus sunt septē. Primus est quando vir de for-
nicatione cōuincitur sicut & mulier. vt. 22. q. 1. per totū, &
extra de diuortii cap. significasti. tunc enim mutua crimi-
na pari cōpensatione delentur. Secundus est quādo vir
vxorē profuituit, extra de eo qui cognouit contaginē
vxoris suae. cap. discretione. Tertius est cum mulier. cre-
dens probabiliter virum mortuū nubere alteri, & viro re-
deunte statim ab altero recedit. vt. 24. q. 1. & 2. quae simul
terminatur cap. cum propter bellicam. Quartus est cū mu-
lier ab alio cognoscitur sub specie viri sui, quia credit eū
esse virū suum, trigesimaquarta. q. 2. in lectu. Quintus
est quando ab aliquo violenter opprimitur, quod intelli-
gendum est de vi absoluta nō propter merum. 22. q. quinta
proposito. Sextus est quando vir reconciliat sibi vxorem
post adulterium vel publicē adulterantem retinuit, vt tri-
gesima secunda quae sit. pri. cap. 2. & 3. Septimus est quan-
do aliqui contrahunt in infidelitate & vir dat vxori libel-
lum repudiū quae post repudiū contrahit cum altero, si
post vterque cōuertitur ad fidem cogitur vir recipere vx-
orem, nec potest ei obicere dimen fornicationis, vt habe-
tur extra de diuortii. ca. Gaudemus. In hoc autem vir &
mulier ad paria iudicantur, licet non ex pari causa: quia
sicut licet viro vxorem dimittere ob fornicationem, ita
licet vxori dimittere virum, plus tamen peccat cōtra ius
matrimonii mulier fornicans quā vir, nam mulier pec-
cat contra bonū fidei & cōtra bonum prolis propter in-
certitudinem fœtus. Vir autem solum peccat cōtra bonū
fidei, vtraq; tamen causa sufficit ad celebrandū diuortii-
noie autē fornicationis intelligitur hic nō solum culpa
secundum vtrum naturalem, sed etiam contra naturam vt
Sodomia, sed nō nominatur propter turpitudinē crimi-
nis: spiritualis etiam fornicatio in qua quis persistit & nō
pœnitet sufficit ad diuortii, vt habetur extra de conuer-
sione coniug. cap. vii. & sic patet primum.

7 Quantum ad secundum vtrum vir possit dimittere
vxorem fornicantem absq; iudicio ecclesie: sciendum est
q; vxor fornicans potest dimitti dupliciter, aut quoad tho-
rum solum, aut quoad thorum & cohabitationē: primo
modo vir vxorem de cuius fornicatione constat sibi po-
test autoritate sua dimittere & ei debitū negare quousq;
compellatur autoritate ecclesie, & si ante voluntariē red-
dat debitum, incurrit notam irregularitatis, & generat
sibi praeiudiciū accusationis: si autem cōpulsus reddat,
incurrit quidem notam irregularitatis ad quā sufficit fa-
ctum, sed non generat sibi praeiudiciū accusationis. Se-
cundo modo. i. ad thorum & cohabitationem non debet
dimitti vxor fornicans nisi iudicio ecclesie, quia nullus
debet esse iudex in sua causa, & publica pœna, sicut est ta-
lis separatio, ergo debet insigi per publicum iudiciū.
Et si dimissa fuerit, debet vir cogi ad recipiendū eam nisi
incontinenti probet fornicationē: & quia talis dimissio
vocatur diuortii, idcirco diuortium nō debet fieri absq;
iudicio ecclesie. & sic patet secundum.

8 Quantum ad tertium sciendum est q; fornicatio cō-
iugis aut est occulta quae probari nō potest, & propter ta-
lem nō est necessarium imō nec licitum dimittere coniu-
gem quārum ad cohabitationem, licet possit dimitti quo-
ad thorum, vel alia pœna puniri ad correctionem: aut est
manifesta quae probari potest, & tunc aut est secuta corre-
ctio in re aut in spe, aut perseverat in malitia. In primo

casu nō est necessariū vxorē dimittere, quia separatio ad
correctionē introducta est, pœna verō corrigens nō est de
necessitate requisita vbi correctio praecessit vel in breui
probabiliter speratur. In secūdo casu necessarium est vx-
orem dimittere, ne vir qui in hoc casu tenetur vxorem cor-
ripere, dissimulādo videatur fouere crimen vxoris. Et sic
intelligendae sunt auctoritates quae ponuntur in litera, quae
habentur cū multis aliis. 22. q. in pluribus capitulis, quod
intelligo nisi alio modo eum cohibere possit detinendo
eam in carcere clausam, vel alio modo licito, tunc enim
nō tenetur eam dimittere, quia per consequens teneretur
cōtinere, ad quod tamē nullus tenetur nisi ex causa mul-
tum euidenti compellatur. Quidam etiam dicunt quod
quāuis non speretur de correctione vxoris vir potest eā
secretē ad thorū recipere, sed nō publicē cohabitare propter
scandalum, quod nō videtur omnino irrationabiliter
dictum. De muliere autem vtrum teneatur virum publi-
cē fornicantem & nō corrigētem se dimittere, durum est
dicere q; teneatur propter imbecillitatē sexus muliebris,
& quia non habet parem auctoritatem ad correctionem
viri maxime quoad cohabitationem in qua vir est caput
mulieris, & quia hoc esset quā leuiter condemnare mul-
tas mulieres.

9 Ad primum arg. dicendum quod quāuis matrimo-
nium principaliter ordinetur ad bonum prolis, tamē for-
nicatio est magis cōtra iura matrimonii q̄ sterilitas, quia
per fornicationem fit iniuria coniugi, non autem per steri-
lilitatem. Item sterilitas non est culpabilis, cum in sit a na-
tura, fornicatio autem non est culpabilis & prauidicia-
lia alteri.

10 Ad secundum arg. dicendum est q; quāuis maior
culpa sit fornicatio duorum q̄ vnus, tamen vnus nō ha-
bet actionem contra alterū, quia paria crimina pari cō-
pensatione delentur: vbi autem alter est innocens habet
actionem contra fornicantem, propter quod potest agere
de se ad separationem, &c.

QVÆSTIO SECVNDÆ.

Vtrum dimittens vxorē ob fornicationem
possit alteri nubere.

Secundo quaeritur vtrum dimittens vxorem ob forni-
cationem possit alteri nubere. Videtur quod sic: quia
non tenetur coniunx coniugi per vinculum matrimonii
nisi ad reddendum debitum, & ad cohabitationem, sed
per diuortium absolutur coniunx innocens a fornican-
te quoad vtrūq; ergo absoluitur a tota obligatione ma-
trimonii, & sic potest alteri nubere.

2 Item Mat. 19. dicit Dominus: quicūq; dimiserit vx-
orem suam nisi ob fornicationē & altam duxerit macha-
tur, ergo saltem propter fornicationem licet vxorem di-
mittere & alteri nubere.

3 IN CONTRARIVM est quod dicit Apost. 1.
Cor. 7. His qui matrimonio iuncti sunt praecipio, nō ego,
sed Dominus, vxorem a viro non discedere, q; si disces-
sit manere in nuptiis, aut viro suo reconciliari. Idem in-
telligitur de viro respectu vxoris secundum beatum Au-
gustinum.

4 RESPONSIØ. Videnda sunt duo. Primum est
an vir dimittens vxorem suam ob fornicationem possit
alteri nubere. Secundo supposito quod non, vtrum possit
vir vxorem dimissam reconciliare.

5 Quantum ad primum dicendum est simpliciter q;
vir dimittens vxorem suam propter fornicationem non
potest alteri nubere, nec vxor dimittens virum propter
eādem causam. Cuius ratio duplex est. Prima, quia in no-
ua lege non licet vni viro plures vxores habere, sed istud
sequeretur si viro dimittētī vxorem liceret alteram ducere,
ergo &c. Probatio minoris, vinculum matrimonii nō
tolitur per sententiam diuortii. Dicit enim Aug. inter vi-
uentes manet coniugale vinculum, quod nec separatio,
nec cum alio iunctio potest auferre, vt habetur. 22. q. 7. c.
vlt. adeo, & cap. 1. interueniēte diuortio. separatio enim
matrimonii quantum ad vinculum non potest esse nisi
per praecedens impedimentum, quod reddit sequens ma-
trimoniu